

Kunstkritikk

KOMMENTAR

10.12.09

Lukket akademi

Av Kjetil Røed

Kommentar

«Erede akademi-medlemmer!»

Slik begynner Kafkas fortelling *Beretning til et akademi*. Apen, som er fortellingens hovedskikkelse, forteller så om sin forvandling fra dyr til sivilisert menneske – om sin ferd fra en tilværelse preget av instinkt til borgerstatus og smaksdannelse. Fortellingen omhandler selve evolusjonen i kompakt form, eller, mer

pragmatisk sagt, en pedagogisk utvikling. Filosofen Jaques Ranciere hevder – blant annet i den nyutkomne *The emancipated spectator* – at en tilsvarende struktur ligger under og styrer de fleste læresituasjoner: det finnes alltid noen som er mer profesjonelle enn deg, kan mer enn deg eller er overbevist om deres rett til å bedømme din fremførelse. Vi må alltid legge bak oss en mer primitiv og uskolert natur for å bli borgere, kunstnere, filosofer, kritikere – eller hva vi nå enn skulle ønske å bli.

Dette gjelder naturlig nok også for Statens kunstakademi (SKA) – nå offisielt kun benevnt Kunstakademiet – som feirer 100 år og som markerer i dag med jubileumsfest og arrangementet «Åpent akademi».

Jubileumsarrangementene beskriver akademiets historie, fra en sped begynnelse med aktegninger under Christian Krogh på adressen Torvet 8 ved Stortorvet i 1909 til den endelige avviklingen av SKA som institusjon under Peter Butenschøn, en avvikling som neste år resulterer i en samlokalisering og samorganisering med det som tidligere var Statens håndverks- og kunstindustriskole. De vesentligste markeringene har vært bokutgivelsen *Akademiet: Kunstakademiet i Oslo 1909 til 2009* av Åse Markussen, utstillingene *Kunstakademiet 1909-2009* på UKS og *ONE HUNDRED YEARS* på Kunstnerforbundet, en rekke studentutstillinger og Nasjonalmuseets bidrag *Statens kunstakademi 100 år* på Museet for samtidskunst – også denne utstillingen ledsaget av en bokutgivelse.

På Museet for samtidskunst, i utstillingen som ble tatt ned i slutten av november, fantes et bord med forskjellige utstillingskataloger og 5 dokumentariske klipp som ga oss noen tidsbilder av SKAs historie. Et av dem var en episode av debattprogrammet *Holmgang* hvor man befant seg midt i det kanskje mest sagnomsuste basketaket i SKAs historie, nemlig striden om hvorvidt SKA skulle ha en figurativ linje med Jan Sæther og/eller Odd Nerdrum som professorer. Nerdrum selv, og et par av hans elever, argumenterte insisterende på nødvendigheten av klassisk figurative (ut)dannelse, skulpturprofessor Michael O'Donnel var unnvikende, mens datidens studentrepresentant, Anders Eiebakke, var fullstendig avvisende. Flere fronter støtte tilsynelatende blindt mot hverandre: det fantes liten vilje – kanskje heller ingen grunn – til å finne en felles plattform.

Den hundre år lange historien blir utvilsomt stående i et stridens tegn. Allerede da SKA ble opprettet var det med kun én stemme i SKAs favør og flere samtidige bestred de oppnevnte professorene. Under andre verdenskrig fantes det et illegalt akademi som senere ble anerkjent som det rette – på bekostning av det offisielle SKA som spilte på lag med okkupasjonsmakten. På nittitallet ble det opprettet en serie teorikurs, med Stian Grøgaard i spissen, som presenterte studentene for en rekke vesentlige kunsthistoriske og teoretiske redskaper, men som likevel ikke har forhindret en vedvarende splittelse mellom teori og praksis, en splittelse som naturligvis er ekstremt kunstig og konstruert, og som vi fortsatt ser sporene av – blant annet i vårens debatt i Klassekampen om teoriens posisjon i forhold til praksis.

Den siste konflikten i institusjonens historie er den mellom «seperatistene» som vil opprettholde SKA og de som taler fusjonens sak. Heller ikke her har frontene blitt mindre steile, selv om en blanding av resignasjon og forventning merkes når Akademiet neste år flyttes til Grünerløkka.

Jeg skal ikke summere alle Kunstakademiets konflikter under en modell, til det er de for sammensatte, men tillater meg å påstå at konfliktene de siste 15 årene fremstår som *en serie av monologer*. Det har vært kniving mellom forskjellige fraksjoner blant lærerne og innenfor ledelsen, men også mellom elever, lærere og ansatte. Fra utsiden har det konsekvent sett ut som om man ikke har hatt evnen til å lytte til hverandre. Når man dertil er pådyttet en styringsmodell fra politisk hold som tar oppsiktsvekkende lite hensyn til menneskene som befinner seg i institusjonen, så har man også manglet grunnlag for å igangsette dialogen. Her er det en historisk mangel på fleksibilitet. En utdyping av dette finner man Dag Solhjells kunstsosiologiske tekster om SKA eller de to bøkene som har kommet ut i år om SKA. I disse bøkene er det fine historiske skisser og genealogier, selv om ingen av dem anstrenger seg nevneverdig for å se motpartens argumenter. Nevnte Grøgaard, en av de mest iherdige forkjemperne for billedkunstens autonomi og SKAs videre eksistens, skriver med apokalyptisk fortegn i sin *SKA i hundre. En nekrolog*: «Det ble den notoriske Gudmund Hernes som i 1966 brakte SKA over elven Styx til et liv i skyggene.» Bibliotekar Åse Markussen avslutter sin utgivelse med et stille kamprop: «Vivat Academia!»

SKAs historie forteller om en institusjon hvor det har vært uklart hvilken autoritet man har stått ovenfor. Makten, eller den bestemmende instans, har vært en flytende størrelse. Dette gjør også oppgaven som ape – for igjen å komme tilbake til Kafka – vanskelig; for å vite hva man skal bli, og hva som skal læres, må man kunne lokalisere maktens og kunnskapens dominerende former. Dette gjelder både for en student som skal siviliseres inn i kunstnerstanden og for SKA som skal siviliseres inn i det norske høgskolesystemet. Derfor er den vedvarende undersøkende og kritiske holdningen til makten viktig, både overfor moderorganisasjonen KHIO, myndighetene og internt på SKA. Det er grunn til å støtte de kritiske kreftene på SKA uten å medvirke til en overdreven mytologisering av institusjonen.

Ingressbilde: **Gabriel Cornelius von Max (1840 – 1915), *Monkeys as Judges of Art*, 1889**
br />

[Denne artikkelen ble sist endret 11.12.09]